

HIND 5 SENTI

Õpilasteleht

K. E. Sööt
75-aastane

Nr. 14.

12. jaanuaril 1938.

VI aastakäik

RÄNNAKUULT MAAILMAS

GRÖÖNIMAA ESKIMOTE MÄNGUD

- Väljavõte K. Rasmusseni ekspeditsiooni päevikust
- Knud Rasmussen — eskimote söber ja maadeuurija

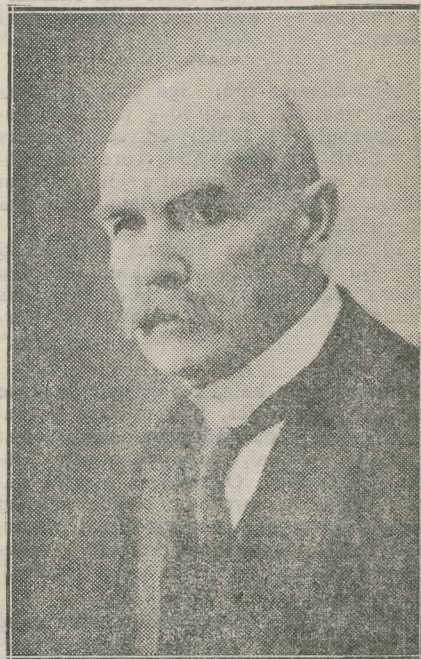
Knud Rasmussen sündis 1879. a. Tema isa oli taanlane, kuid ema oli eskimo. Emalt päris ta sügava armastuse eskimo rahva vastu ja õppis eskimo keele. See armastus määras tema edaspidise elutee. Noorest Knudist sai eskimote maa ja rahva elu uurija, nende omapärase kultuuri ja selle päritolu selgitaja. Tema on silmapaistvam Gröönimaa ja Põhja-Ameerika arktilise saarestiku uurija. Esmakordselt võttis R. osa suurest etnograafilisest* ekspeditsioonist 1906—1908. a. Põhja-Gröönimaale. Hiljem asutas ta mõne sõbra ja asjastuhvitatu toetusel oma „Thule“ jaama, kust a. 1912—31. järgimööda korraldas 7 ekspeditsiooni seni tundmata nabamaade uurimiseks. Kuna R. oma uurimusi teostas omal käel, ilma riikliku toetuseta, siis tuli tal tihti suure puuduse ja raskustega võidelda. Matkadel hankis ta oma eluülespidamist sageli ainult püssi abil. Korduvalt ähvardas teda ja ta kaaslasti kohutav näljasurm. Ükski raskus ja hädaohut ei kohutanud aga teda. Ta ületas koertesaanil põliseid mannerjää ja lumelagendikke, mägiseid jääliis-

tikke ja salakavalaid soid. R. sattus aladele, kus veel ükski inimjalg polnud kõndinud. R. märkis kaardile senitundmata hiigla maa — Põhja-Gröönimaa hästi kontrollitud piirjooni (kontuure).

Pääle teaduslike tööde kirjutas ta mõned raamatud oma põnevate reisujuhtumiste üle. Neist väärrib erilist tähelepanu „Suur saanitee“.

Alalised üliinimlikud pingutused kurnasid ja hävitasid R. raudse tervise. Kui R. 1933. a. Gröönimaalt Kopenhaageni toodi, oli ta juba surmale pühendatud mees. Ta suri samal aastal.

Eskimote hõim oli endale varjupaiga leidnud väikese lahesopi ääres, kõrge järsu kaljumüraka taha, mis neid kaitses jäiste põhjatuulte eest. Eskimod nimetasid oma elukoha „Liha'ks“ ning liha oli siin tõesti rohkesti. Merehobuste (mursud, hülgetaalised loomad) parved, keda toitsid miljonid merekarbid, ei murdnud sellele paigale truudust. Järg lk. 3

Teisel jõulupühäl sai luuletaja K. E. Sööt 75-aastaseks. Keele- ja kirjandusteadlane ning kaastuuletaja Villem Ridala kirjutab: „Söödi luule on lihtne, südamluk, hell ja liigutavalt tundeline. Ta on osanud eesti hinges tabada kõige kodusemaid, sügavasti õrnu helisid.“ Luuletaja suurjuubeliks ilmus ta luksuslik värsikogu: „Kuusirbi õsu“. Lk. 10 toome Söödi ühe isikupärasema luuletuse.

* rahvateaduslik, -kirjelduslik.

K U S J A K U I D A S L E V I B „ Õ P I L A S L E H T “

Kõrvalpildil on näha meie valdade kaardile märgituna „Õpilasteleht“ tellijad möödunud aastakäigust (1936—1937). Kaart näitab kujukalt, millised osad kodumaast tahavad sammuda esi-rinnas noorte vaimsel tegevusalal.

Noored ise ja kasvatatud on siin tõsiselt ja armastusega teinud teed oma vaimsete huvide lipulehele, haarates ühe võimaluse järele, et end täiendada, sest tänapäeva ja tuleviku Eesti vajab tugevaid arenenud isikuid.

AIALHELCODE MEENUTAB.

Raudteeliin Tallinn—Narva sai valmis 1870. aastal. (Ehitati kaks aastat.) Sel teel sõites üks mees suri südame-rabandusse — kartusest uudse sõiduki pärast. „Pm.“

Inimsüdame töö: iga löögiga (tuksega) visatakse edasi 70 g verd. Minuti jooksul (64 lööki) on seda umbes 4½ liitrit (4½ kg). 70 g vere edasilöömiseks on vaja samapalju jõukulu, kui käega 1 kg tõstmiseks laualt 14 cm kõrgusele.

70 aastase eluea jooksul teeb süda niipalju tööd, et kui jõukulu korraga üheks tegevuseks saaks koondada, siis võidaks raudteevedur tõsta 4 km kõrgusele! „Pm.“

Angerjas on kala, kes ei sure „vanuse surma“ neis vetes, kus ta üles kasvab. Nad rändavad magedatest vetest Atlandi ookeani, Bermuda saarte juure — kudema. Oletatakse, et nad pärast kudemist surevad. Nende marjast sündinud noored angerjad aga rändavad tagasi magedatesse vetesse — suureka kasvama. „Pm.“

Kõige vanem telegraafiliin, juba enne 1860., on meil Tallinn—Narva—Peterburi (praegune Leningrad) liin. 1862—63 ehitati liin Riia—Võnnu—Tartu. 1864: (Narva)—Jõhvi—Tartu. 1867: Viljandi—Mõisaküla—Pärnu—Riia. (Pärnu—Riia oli ka enne juba olemas.) 1872: Tartu—Võru. „Pm.“

A. 932—953. p. Kr. Hiina minister Fong-Tao lasi trükkida üheksa raamatut — Hiina tolleaaja tähtsaimat kirjatööst. See oli 500 a. enne Gutenbergi! Värvilise kivitahvlitesse raiutud kirjadest äratõmbeid teha (valged märgid mustal põhjal) oskasid hiinlased juba 3. sajandil p. Kr. Trükiplaateidks olid siis aga harilikud tahvlid, mis andsid „vastuoks“ kirja. 5. saj. p. Kr. hakati päripidi kirja saamiseks raiuma sellekohaseid eritahvleid. „Pm.“

Jõulupuud vaadaten

(Mulgi murdes)

A. Leht

*Ku olli ma viil laits, sis kodutalun
meil tulli tali nagu mojalgi:
sis tuisass angi aida, usse ette,
ja emä kajos valla laudatiid.*

*Ku tulli jõuluõhtu kodutalun,
sis õeti vastu pisut tõisiti.
Sest peremiis, mu kadun' vanaonu,
meil' jõulupuud küll kunagi es tii.*

*„Misperäst,“ küsisime, „vanaonu,
me kuuske tuppa ilmaki ei tuu?“
„Mis kuuske lõhku,“ üteli onu
järsult,
„Jas olla mõtsan, sääl tast kasvab
puu!“*

*Ma enne jõulupuud es ole nännu,
ku käisi koolin talve edimest.
Sest om nüid pallu aiga müüdä
lännu*

*ja pallu kuuski raiut jõuludess.
Ja egäkõrd, ku näe ma jõulu-
kuuske,
mul vanaonu sõna uvves saab:
„Las olla mõtsan, milless kuuske
lõhku,*

*tast kasvab puu, ku karjamaale
jääh!“*

*Om kahju kuuseksest, kes elu jätäh
ja ninda lastel rõõmu valmisteb.
Om kahju puust, mis üsnä varsti
kuivab,*

*kust pinnuehe maha pudeneb.
Ku aga vaata laste silmäsärä,
mis kuusk ja küindletuli kaunilt
luub,*

*sis ütli endel: „Sõber, ärä nura,
eks jõulupuu jo õnne ilma tuuh!“*

*Om kadunu ka pallu inimesi,
et õnne tuvva maale, rahvale!“*

*Ma ütli ninda. Jõulukuuske aga
mu kirves raidma 'i tõusu kunagi.*

tuhnisin taigna hoolikalt läbi. Tädi pahandas: „Mis sa siin ikka jalus tillerdad ja taigna sees tuhid, vaat kui ei annagi sulle pühade ajal saia!“ Siis ta naeratas saladuslikult: „Et sust ka midagi abi oleks, mine too Mäelt vorstipaine — ema hakkab varsti vorste keerama!“

Olin ka kohe valmis minema, et muidu tädi räägib emale rosinatelloo. Võtsin kelgu ja läksin Mäele. Nende isa istus parajasti küdeva ahju ees ja voolis vorstitikke. Teretasin ja ütlesin: „Mäe isa, kas sa annaksid mulle vorstipainet, laenuks või niimoodi, küll toon tagasi. Meie ema palus!“ Ta esteks ei saanud aru, siis hakkas naerma, nii et kõht vabises, ja ütles: „No miks ei anna! Naabreid ei või ometi hätta jätta!“ Aia äärest lumehangest kiskus ta välja imeliku riistapuu — nagu noa-

Uus põhiseadus astus jõusse 1. jaan. Üle kogu maa oli sel puhul pidulikke aktusi ja suurejoonelisi pidustusi. Välismaade lehed on annud meie uuele põhiseadusele kiitvaid arvustusi.

Paul Keres tuli Inglismaal suurel jõuluturniiril 6,5 p. teiseks. Võitis Reschewsky — 7 p.

aegne linakolkimise masin. See oli üks palk, mille otstel kaks vana kodaratega rattarummu ja keskel paks poolringikujuline laud. Ta seletas, et siia paned vorsti otsa kinni, teise otsa külge köis, köie seod sinna rummu külge ja siis muudkui keera ja vorst tuleb kena ja kõver kui oinasarv.

Tänasin ja tuln ära. Oli aga pagana raske! Viimaks jõudsin higisena ja lõõtsutavana kodu ukse ette. Läksin tuppa nagu Napoleon Moskvasse. „Vorstipaine on ukse ees!“ teatasin tähtsalt. „Mis juttu sa ajad, Värdis?“ ei taibanud ema. Lõpuks oli asi nii, et isa rakendas kirudes hobuse ette ja viis painepaku (see oli loogapaine) Mäele tagasi.

Õhtul mind kirikusse ei võetud kaasa, sest ma olevat meid kõiki teinud vallarahvale naeruks.

Jõulud läksid nagu lennates.

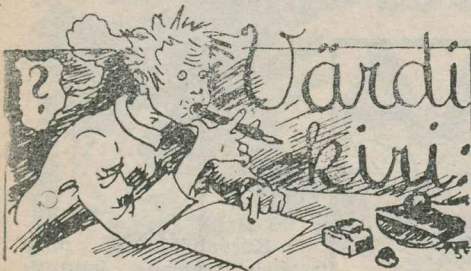
Vana-aasta õhtul meil olid külalised, lell ja teised. Hakkasime õnne valama. Küll sai aga tinast vigureid! Mul tuli midagi nii tuttavat, kaseräod või... Siis ma tinaõnne enam ei uskunud, tõin saunakambrist kausiga savi, mis ahjuparandamisest üle jäänud, ja hakkasin sellest endale õnne voolima. Tegin asju, et oi-oi kohe! Sel aastal vist seda õnne ikka on!

Enne magama minekut panin voodi alla pesukausi veega ja sellele puupilpa sillaks. Et keda ma öösel unes üle selle silla kannan, on, khm, minu pruut! Uinusin õndsas rahus ja ootuses. Lell oli aga mu õnneotsimise jälile saanud. Ta oli kausi tõmmanud voodi ette ja hommikul, kui voodist välja astusin, leidsin ennast veekausist. Puhh! Und ma nägin ikka ka, kaks korda koguni. Esimene kord oli nii, et khm-khm... hoidsin „vorstipainet“ süles ja kukkusin kõige kupatusega jökke. Teine kord — aga seda kohe ei või ütelda!...

Nüüd ma lõpetan, ära väsitab kirjutamine ja väljas on tore suusailm!

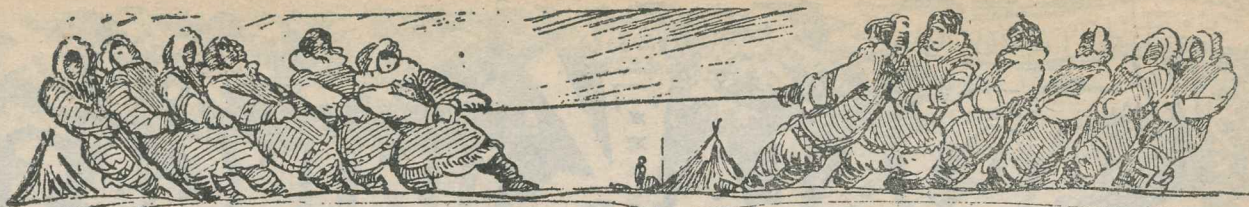
Uueaasta optilises ehk rõõmsas meeolustikus sinu vorsti- ja õnnesepp

Värdis.

VORSTIPAINE ja suur õnn

Jõululaupäeval oli kodus palju askeldamist. Kõik pajad ja potid podisesid ja aurasid. Leidsin ahju kõrvalt pingilt kausi saia-taignaga ja hakkasin kohe tudeerima ehk uurima, et kas sääl on ka küllaldaselt määralt rosinaid. Oli küll päris tublisti. Aga sest suurt kasu polnud, et tublisti, tädi sai mu kahjuritegevusele jälile ja nii jäi rosinaid sinna veelgi, ehkki

Gröönimaa eskimote mängud

Algus lk. 1.

- Põnevad koertevõistlused — koerte „kooliks“
- Elukardetav „karujaht“

Me saabusime sinna vara hommikul, mil päike alles tegi ettevalmistusi udu murdmiseks, mis hõljus uniselt kaljude üle. „Liha“ elanikud, kes meid juba kaugelt märganud, rivistusid oma lumihüttide ees. Eskimod teadsid juba, et teostame suurt matka. Nad olid aegsasti kogunud toitu meie koertele.

Kuna hiljutine torm oli purustanud meie teel jääd, ja noor jää oli alles liiga nõrk, siis ei võinud meie edasi sõita, vaid pidime ootama, et külm jätkaks oma tööd.

Eskimod pühtisesid meie saabumispäeva pidulikkude mängudega.

Mängud algasid köieveoga. Mehed võtsid pika tugeva hülgenahest rihma, jagunesid kahte rühma ja hakkasid üksteise võidu vedama, saadetud naiste ergutavate hüüetega. Naeru ja kisaga tähistati võite ja kaotusi.

Veidi puhanud, algasid

KOERTE VÕISTLUSED.

Peaaegu igal elanikul oli üks või paar kaklejat koera, kellest peremees palju lugu ei pidanud. Nii-sugused koerad omavahel pureldes tekitavad sageli raskeid haavu, mis neid töövõimetuks teevad. Seepärast on tarvilik anda neile võimalusi oma ägeda loomuse väljapuistamiseks vähemkahjulikul viisil.

Koerte võitluse jaoks valib iga mees oma rakenduse seast koera, kes vajab väikest ümberkasvatust. Koera keha ümber sõlmitakse rihm, nii et peremees võiks juhtida võitlust rihmast kinni hoides. Nõnda välditakse ebasoovitavaid hammustusi. Need ei tohi ulatuda kaugemale pääst ja kõrvust, kus nad küll valusad, kuid ohutud. Kohe, kui kaks säärast kaklemishimulist koera seatakse vastamisi, hakkavad nad urisema ja sööstuvad siis vihaselt hambaid paljastades teineteise kallale. Alul on võitlus tasavägine, kumbki ei mõtle taganeda ja hammustus järgneb hammustusele säärase vihaga, et ümberkaudne lumi värvub aegamööda punakaks. Kuid

see liigne ägedus väsitab mõlemaid ruttu ning kui lõppeks üks neist ei suuda võitlust jätkata ja alistub vastasele, siis lahutatakse koerad. Kuid võitjale otsitakse värske vastane, kes teda omakorda taltsutaks. Loomulikult kujuneb võitlus niisugusel korral, kui värske jõud põrkab kokku nõrgemaga, ebatasavägiseks, kuid kuna siin esijoones taotellakse kasvatuslikke sihte, siis on säärane ebaõiglus küllalt mõistetav. Kuigi koeravõitlused päältvaatajaile pakuvad palju lõbu, siiski on nende otsene eesmärk ikka

VÖÖRUTADA KOERI KAKLEMISTÖVEST.

Saadud „õpetus“ jääb koerale tavaliselt kauaks meelde ja ta püüab tülitsemisest hoiduda.

Koerte võistlustele järgnes

PÕNEV JA NÄRVIKÖDITAV „KARUJAH“ MÄNG.

Õhtuhämaruses keegi poistest moondas enese jääkaruks ja hiilis koerte teadmata asundusest eemale, kuni muutus vaevumärgatavaks punktiks. Sel ajal rakendasid ligi 20 kütti oma koerad saanide ette ja sõitsid rivis poissi taga ajama. Niipea kui koerad avastasid arvata karu, püüab poiss igati teeselda üllatatud karu käitumist. Ta katsub neljakäpukil nende eest pageda, mõirgab karu moodi jne.

Koerad liduvad kogu jõust arvatavale karule lähemale, kõrvad kikkis ja meeletult haukudes. Siin peavad

KOERTEJUHIID NÄITAMA OMA OSAVUST

sõidus, muidu paisatakse nad kogu saaniga ümber. Metsikul kihutamisel põrkavad sõidukid kokku, langevad reast välja, paiskuvad ümber. Siin-sääl tekivad terved hunnikud siplevaid inim- ja koertejalgu, kõikjal kostab urin, kirumine ja haukumine.

Lõppeks on vaid 4—5 saani üle jäänud, mis kõike jõudu pingutades üksteise võidu kihutavad. „Karu“ lähedusse jõudnud, vabastab see, kes teistest ees oma koerad rakmeist, teised järgnevad ta eeskujule. Mõne hetke järele on vaene poiss ümber piiratud paarisajalise, metsikute, ägedalt haukuvat koertesalga poolt.

Häda temale, kui ta ohustaval kallale tungi momendil ei ilmuta küllaldast meeledikindlust ja ei suuda ennast välkkiiresti karunahast vabastada. Viimasel juhul võivad teda vihast hullunud koerad enne lõhki kiskuda, kui märkavad, et kõik see oli vaid nende kulul toimunud riskantne* nali. Karujaht mängus antakse noormeestele võimalus proovida oma närvide kindlust ja osavust, mis nii tarvilik nende hilisemas raskes ja ohtlikus jahimehe kutses.

„V. Sveta.“

* liiga julge, kardetav.

Kuid Kaukomatka-Vaaraviitta vastas rahulikult: „Jah, kuidas seda asja võtta. Juba siis, kui isegi Karjala hõimu nimegi ei mainitud siin põhja mail, valitsesid minu esi-isad maad Ruijast Taikalaheni ja Öömere randadelt Kümnejõe maale. Kui kihutan karjalased põhjast, kaitsen sellega vaid Kainu rahva aastasadade õigusi. Jah, kes siis siin nüüd õigupoolest on ahistaja?“

Kaunohelma ei vasta midagi, lööb ainult pilgu maha. Seda polnud ta kunagi mõelnud. Et see kuulus vanapaganate ja põhjanõidade maa ongi Kainu rahva igivana eluase! — Ja selle mehe pehme hääl ja soe pilk!

Vaaraviitta läheneb, kuid Kaunohelma ei liigu paigastki. Nüüd ta kuulis üsna lähedalt sama ahvatlevat, mahedat häält: „Kas sa ei tahaks tulla minu maja emandaks, kaunis on Kaukomatka mõis!“

Jälle tõstab Kaunohelma päa ja vastab: „Kuidas võiksin tulla oma hõimu vaenlase juure!“

Kuid mehe hääl on nii kütkestavalt mahe, kui ta kõneleb: „Olen kulgenud¹ kaugeid maid, näinud Novgorodi, Kiievi, Miklagårdi, kuid olen ka näinud enam kui üks kord, kuidas naise sisimas on midagi, mis ei küsi hõimust, ei maast, ei rahvast — —“

Ta võtab tüdrukku käe: „Kas tuled Kainu rahva juure, Kaukomatka emandaks?“

Ei mingit vastust.

„Kardad oma isa; ta ei nõustuks. Kuid ma võin maksta talle millist tahes lunastushinda.“

Ei mingit vastust.

„Viiksin su kohe nüüdsama ühes Kainumaale.“

Ei mingit vastust.

On kuulda samme. Kaukomatka sosistab rutuga: „Kas võin tulla hiljemini sulle järele?“

„Ei tea,“ vastab Kaunohelma, kuid ta pilk kõneles hoopis teist, ja see ei jäänud mehest märkamata.

Ratsajõuk sõitis minema, kuid Päivölas kõneldi veel kaua aega neist isevärki kaupmeestest ega teatud veelgi, kes nad õieti olid. Sest Kaunohelma oli peitnud saladuse oma südamesse. Nagu unes kõndis ta hommikust õhtuni ringi. Ta ei saanud isegi aru, mis temaga on. See oli midagi uut ja imelikku. Lõppeks meenus talle muinasjutt, mille oli lapsena kuulnud. Ema oli jutustanud mitu korda, kuidas noore naise südamesse lendab kord imeline nõialind, kes muudab ta sootu teiseks. See võib teha halva hääks ja hää halvaks. Ja seda jutustades oli ema teda ikka jälle suudelnud ja seejuures lausunud: „Kui see nõialind minu Kaunohelmakese hääks muudaks!“ — Kas oli see nõialind nüüd saabunud? — — —

Kestsid üha ilusad pakasepäevad. Kaunohelma kõndis unistades rannal, kaugel kodust. Ta peatub, kuulatab. Jah, tõepoolest, kabjaplagin! See läheneb. Vaaraviitta tuleb! Kuid Kaunohelma ei imetle, ta pidi tulema, seda ta teab. Vaaraviitta haarab ta sülelusse ja ütleb: „Nüüd tulin sulle järele!“

„Isa on hirvejahil ja tuleb alles homme tagasi. Ja ma ei usu, et ta nõustuks andma mind sinule, Vaaraviitta.“

„Kui nii, siis tõstan su kohe ratsu selga ja kihutan Kainumaale.“

„Oh ei, ei! Tahan veel kord näha ema. Tahan ütelda talle hüvasti!“

„Sa tuled siis!“ hüüdis Vaaraviitta ja ta silmad löid hõöguma.

„Tulen,“ sosistas Kaunohelma.

Ema on ehmatuses pool-surnud. Neiutõmbajad on siin! Ja Vaaraviitta, röövel! Ja Kaunohelma ei panegi vastu! Oi, metsade haldjad, isade hinged, tulge, tormake, jookske, lennake, appi, appi!

Aga oi! Vaaraviitta pani hiigelsuure lunastushinna lauale, võttis tütre eide sülest ja kadus sinna tunduri taha. — — —

Mehed tulid parajasti küttemast, ja ema kõneles hirmust värisedes tütre röövimiseloo. Oh, kuidas Päivö vihastas! Ta põrutas jalga ja raputas rusikat, nii et sõrmed naksasid. Lunnad² lendasid otsekohe uksest välja. Päivö otse sähises vihast. Nüüd läheneb ta kerisele. Kõik tormasid tarest välja, sest nad teadsid, mis nüüd tuleb. Ja üsna õige, tarest kuuldus kohe kohutavat kolinat. Päivö loopis viha vimmas kerisekive igasse tarenurka. Esiti oli kogu tare üksainus mürin ja kolin, kuid vähehaaval hakkasid kivid ikka aeglasemalt lange- ma. Lakkaski viimaks see meeletu pildumine. Ema astus tarre. Päivö istus kerise kõrval. Ta silmitses enne naist, siis tahmaseid kive põrandal ja purskas naerma. Ema hakkas samuti naerma. Siis tuli sinna kogu Päivö rahvas ja kõik naersid katkemiseni ja kogusid põrandalt kive. Viimaks Päivö kuivatas naerust vesised silmad ja lausus: „Mehed, tooge mu parim hobune, ja naised, pange leivakott valmis!“

„Aga kuhu imet sa siis nüüd tormad?“ küsis ema.

„Osmalasse! Naiseröövel ei pääse kättemak- sust!“

RETK KAINUMAALE

On südalt ja käre pakane. Mets on paksult härmas ja suits Päivölä olvist¹ tõuseb pehmeis keerdues taeva poole. Päivölä õues on elu ja liikumist. Nii oli kokku lepitud, et need Karjala mehed, kes tänavu käisid laplasi maksustamas, kogunevad Päivö juure. Sinna siis saabuvad samal ajal ka teised Karjala mehed ja ühise salgana minnakse Kainumaale. Lapi maksustajate matk oli hästi õnnestunud. Kergesti leidsid nad üles laplaste kojad ja kergesti said kätte oma maksunormi, sest nüüd oli hää karusnaha-aasta.

Aga kui saabusid mehed lõunast, siis ununesid nahad ja kõik. Noored mehed olid kõik kanges sõjavaimustuses. Viimaks, viimaks ometi pääsesid nad sõjaretkele. See äraneetud Vaaraviitta, hõimumaade anastaja,² naiseröövel! Pead näha saama, et Karjalas on mehi! Jah, noored olid sõjatuhinas, ja Päivö südames kees viha, kustutamatu viha.

Järgneb

¹ käinud, rännanud.

² naise eest makstav lunastushind.

¹ olv, -i — auk suitsutare otsmises katuses;

² anastaja — vägivaldne omandaja.

Igast hiigeljärvest väljus jõgi. Tuli selgitada, kuhu need voolavad.

David Livingstone avastas Sire jõe, mis ühendab Njassa järve Sambesiga, ja Speke selgitas, et Viktorias voolab välja suurim Aafrika jõgi — Nilus (Valge Nilus).

Egiptuses tõuseb Nilus* igal suvel üle kallaste ja ujutab põlde viljakandva kontsaga. See tähendab siis, et Viktorias ja Tana järvede ümbruses mõlavad troopilised vihmavalangud ja kohutavad äikesed. Ent Viktorias järvest Niluse suudmeni on 6¹/₂ tuhat km. Ainult üks jõgi on maailmas Nilusest pikem — Missisippi Ameerikas — ja ainult üks järve on Viktorias suurem, nimelt Ulemjärve, mis asetseb samuti Ameerikas.

Nii kergitasid reisijad kahe järve — Njassa ja Viktorias — saladuse katte. Kuid jäi veel kolmas järve — Tanganjika. See asetseb just Viktorias ja Njassa vahel ja ta veed võivad voolata nilusse. Egiptuses jõkke. Livingstone otsustas selle üle jõuda 1866. a. sõitis ta Sansibarist välja väikese kandjate-salgaga ja suundus Tanganjika järvele. Mõne

küsis ta Bennetilt: „Kuidas, Teie tahate mind Aafrika saata?“ — „Jah, ma tahan Teile ülesandeks teha Livingstone üles otsida, ükskõik kus ta ka ei asuks.“ — „Kuid see reis läheb kalliks.“ „Võtke tuhat naelsterlingit,“ ütles Bennet, „ja kui Te olete need ära tarvitanud, võtke veel tuhat ja veel kord niisama palju. Raha saate nii palju kui vajate, kuid leidke mulle Livingstone.“

Stanley ei vaielnud enam vastu. Ta mõistis, et Bennet tahab oma lehes avaldada maailma kõige huvitavamast uudist — kus on Livingstone, mis ta teeb või mis tast sai.

„Kas pean õkva* Aafrikasse sõitma?“ küsis Stanley. „Ei,“ vastas Bennet, „algul sõitke korraks Egiptusse, säält Jeruusalemma, siis Konstantinopoli (praegune Istanbul), säält Krimmi. Krimmist sõitke Kaukaasiasse. Kaukaasiast Pärsia kaudu Indiasse ja säält juba võite sõita Livingstone'i järele.“

Stanley ei hämmastunudki kuuldes, et ei tohi sõita otse Livingstone'i järele, vaid peab tegema peagu kogu ringi ümber maailma. Ta taipas kohe, et ta reisi eesmärgist ei tohi keegi midagi teada. Kui teised ajalehed saavad sellest teada, siis mine neid tea, jõuavad äkki veel „New-York-Herald'ist“

* Õkva — otse.

Kui tollest järvest kõneldi juba kahest otsast korrata, nii hästi Valgel Nilusel, kui ka Sambesil, kui suur ta siis lõpuks on? 1856. a. joonestas keegi maateadlane ta kaardile — ja järve sai 1300 km pikk — see oli päris meri Sise-Aafrikas.

Ent see järve-meri ei püsinud kaardil aastakümnetki.

Misjonär-maadenuurija David Livingstone (loe: Ivingsten) uuris Sambesi läbi — jõe suudmest lähteini* — ja leidis selle läheduses Njassa järve. Aafrika kaardil asetsevast järve-merest puudenes esimene tükk.

Selle järve sõitsid kaks uurijat Burton (bortoni) ja Speke (spikk) Sansibarist Sise-Aafrikasse ja avastasid teise järve — Tanganjika (loe: Tanganjaka). Järve-merest kisti veel üks osa välja.

Ning Tanganjikat põhja pool avastas Speke kolmanda järve. Neegril nimetasid seda järve Ukerereks, aga Speke ristis ta Viktorias ümber. Ukerere oligi too järve, millest jutustasid neegril Valgel Nilusel suure aukartusega. Nii lagunes järve-meri kolme ossa: Njassaks, Tanganjikkaks ja Viktorias (Ukerere). Viimase läheduses avastasid reisijad veel teisi jõgi järve.

Nüüd avanesid uurijatele uued ülesanded. —

Diogo nimetas jõe „Rio de Padrão'ks“ (ka: Padram). „Rio“ tähendab jõge ja „Padram“ — vapiga sammast. Mõlemad koos moodustavad „vapisamba-jõe“. Nüüd nimetatakse seda jõge teisiti, kuid teda on kerge ka nimetamata leida. Pääle Niigeri voolab vaid üks hiiglaslik jõgi lõuna pool Orjarannikut ookeani — nimelt Kongo.

Näete, kui kergesti, ilma eriliste vahejuhtumusteta avastasid eurooplased Kongo. Sõudsid ja sõudsid ning jõudsid päralt. Paistab, et pää-asi juba teostunud. Nüüd oli ainult vaja Kongo't mööda ülespoole sõita ja jõgi kaardile joonestada.

Nii mõtles ka Diogo Caõ. Ta sõitis oma karavellil järve-laiusele jõe. Kuid laev ei sõitnud kuigi kaugemale. Varsti kitsenes jõgi, mida surusid kõrged kaljulised kaldad. Jõgi ei voolanud enam, vaid kihutas, kees ja keerles kõrgete mustade rahnude vahelt. Eespool, kaljude tagant, kostis kärestiku kohin ja mürin. Karavell sõitis järjest ikka tasemini. Viimaks jäi ta hoopis seisku, just kui oleks ta nina äkki sattunud nähtamatule seinale. Seisatas laev minut aega, nagises, vabises, kõikus ja tuikus kord ühele, kord teisele küljele ja hakkas siis aegamööda põiki jõge pöörduma.

„Meid kantakse tagasi!“ karjus roolimees.

Diogo ise tormas tüürimehele appi. Kahekesi vajutasid nad roolile, kuid ei jaksanud seda tolli

* kediv = asevalitseja — Türki sultani ase-
mik, kellele kuulus Egiptus.
* ülemjooksult arvates.

Sei ajal, kui inglased püüdsid Niigeri jooksu
üle selgusele jõuda, laendas egiptuse kediv* oma
võimuphire. Kediv saatis sõduritesalku Niiluse
ülemjooksule uusi maa-alasid Egiptuse külge hitma.
Sõduritega ühes sõitsid ka reisijad — jõgede otsi-
jad. Nad saabusid selle kohani, kus Niilus haruneb
kaheks: vasaku* on Valge Niilus, hüvakul — Sini-
ne. Mõlemal harul liikusid uurijad Lõuna-Aafrika
ürgmetsade sisemusse. Valge Niiluse kaldal kuuli-
sid nad, et kaugel lõuna pool asetseb hiigeljärvi. Si-
nine Niilus aga lähtub Abessiiniast, Tana järvest.
Aafrika teises otsas — Häälootuse neeme juu-
res — vallutasid inglased Kapimaad ja hakkasid
tungi ma põhja poole Sambesi jõele. Sambesil pa-
jatasid neegrid inglasiile suurest järvest, mis aset-
sevat jõest põhja pool.

AAFRIKA JÄRVEDE SALDUS.

XVIII

ei õnnestunud jõel Diogo Caõ karavelliist kaugemale
tungida. Kongo uurimine tuli alustada teisest ot-
sast.

võrragi nihutada. Karavell kanti otse liivase mada-
liku poole. Alles üsna kalda läheduses, kus polnud
nii tugevat voolu, õnnestus neil jälle laeva enda
võimusesse saada.

Uuesti katsus Diogo Caõ edasi sõita, kuid taas
kordus sama lugu. Ka kolmandal katsel kanti laev
jällegi tagasi. Sellega lõppeski laevasõit Rio de
Padramil. Hiigeljõgi oli kärestikega suletud, nagu
pudel korgiga. Mustade kaljurüugaste vahel, ühelt
kiviastmelt teisele langedes, kihutab vesi kärestikul
kiiremini parimast ratsust. Isegi aurik ei saa sel-
lisest voolust jagu, veel vähem aga väike laevuke —
karavell.

Diogo Caõ käsul raiuti Portugali vapp, ühes
suure ristiga, kaljuseinasse. Kõrvuti kirjutas ta
oma nime ja siis käänas ta karavelli tagasi ookeani.

Diogo Caõ pöördus Portugali ja Martin Behaim
sõitis oma armsasse Nürnbergi ja tegeles säääl tea-
dustega. Mõni aasta pärast reisi valmistas ta gloo-
buse, mis oli esimeseks maailmas. Ka Rio de Pad-
ram asetses sel gloobusel, kuid loomulikult oli ta
vaid õigesti joonestatud jõesuudmest kärestikeni.
Mis oli nende taga, seda Behaim ei teadnud.

Rohkem kui 300 a. oli juba möödunud Diogo
Caõ' reisist, kuid Kongo jäi kaardile ikka sääraseks,
nagu seda Behaim oli joonestanud. Ühelgi reisijal

* Elimma — abielumma.

nädala pärast ilmus keegi Livingstone'i salgas ol-
nud pakikandja ja ütles, et reisi ja on surnud. Kaks
aastat loeti Livingstone surnuks. Siis aga ilmus
keegi neeger Tanganjika kaldalt Sansibari ja toi
viimaselt kirja. Livingstone kirjutas, et ta on täit-
sa terve, et asub Udžidži asulas ning mõtleb oma
reisi jätkata.
Nüüd jäi vaid oodata, millal Livingstone pöör-
dub tagasi. Kuid Livingstone kadus uuesti tead-
mata-kuhu. Ei tulnud tagasi, ega saatnud kirju.
Mis juhtus siis temaga? Suri ta, või elab? Ja
kui ta on veel elus, miks pole talt mingeid teateid?
Moni ajaleht juba teatas: „Livingstone met-
sistus. Ta ei taha valgeid inimesi näha, ei taha
lahkuda Aafrikast.“
Teine ajaleht kirjutas: „Livingstone elmus*
musta printsessiga. Temast sai neegri kuningas ja
ta ei tule kunagi Euroopasse tagasi.“
Kolmas leht kinnitas: „Livingstone kaotas
mõistuse. Tema ei uuri enam midagi, ei pane oma
tähelepanekuid kirja, vaid hulgub sihitult ringi Aaf-
rika metsis.“
Peagu iga nädal ilmusid teated Livingstone'ist —
iga järgmine oli eelmisest kõmulisem, rumalam.
Tõepoolest, mis juhtus Livingstone'iga?

XVIII

AMEERIKA SÖNUMISAATJA.

Ajalehe „New-York-Herald“ korrespondent*
Madridis sai telegrammi: „Sõitke tähtsas asjas Pa-
riisi.“ Telegrammi saatjaks oli ajalehe väljaandja
— Gordon Bennett.

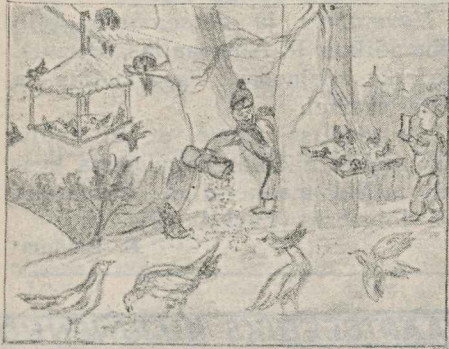
Kahe tunni pärast juba pakkis korrespondent,
ta nimi oli Henry Morton Stanley (loe: stänli),
oma asju ja kolm tundi hiljem väljus ta kiirrongil
Madridist. Järgmisel ööl oli Stanley Pariisis. Otse
jaamast sõitis ta võõrastemajja, kus elas Bennett.

Bennet heitis juba magama, kui Stanley astus
ta tuppa. „Kes Te olete?“ küsis Bennett pahaselt.
„Mu nimi on Stanley.“ „Istuge,“ ütles Bennett oma
öömantlit selga tõmmates, „mul on tähtis ülesanne
Teile.“ Stanley kummardus vaikides. „Kuidas Te
arvate, kus viibib Livingstone praegu?“ küsis Ben-
net. „Tõesti ei tea, söör!“ — „Ons ta Teie arvates
elus või surnud?“ — „Võib siiski olla, et ta elab,
kuid niisama hästi võib ta ka surnud olla.“ — „Noh,
mina arvan, et ta on elus,“ ütles Bennett. „Ta elab
ja teda võib leida. Seda tahan Teile usaldada.“
Säärane ettepanek mõjus Stanley'le üsna erutavalt.
Ta pidi hetkeks hinge tagasi tõmbama. Siis aga

* Korrespondent — kirjasaatja.

Meie talvised H O O L E A L U S E D

J. Tõlgu, 16 a.
Vastse-Kuuste

J.
Pliits

H. Verev, 14 a.
Ahja

P.

TUHKRUPÜÜK

Kord enne jõule tuli naabri-Juku meile ja seletas, et tuhkur olevat neil sisse vehkinud kanapesa. Rääkis edasi, et jälgi ja koopaid olevat „Plaksilätte“ kalju sees lõpmata. Sulane on ka näinud, kuidas tuhkur jooksnud nende heinakuhja alla. Anus, et mina oma vana tuhkrulõksu jutti seaksin ja sinna nende heinakuhja juure üles paneksin.

Teisel hommikul olin varakult jalul. Lund oli rohkesti ja sadas veelgi. Võtsin jalad selga ning lidusin metsa poole, nii et lumi lendas.

Metsas seadsin lõksu jutti ja viisin kuhja juure. Kui tagasi tulim, olin puruväsinud.

Järgmisel hommikul läksin lõksu vaatama. Teadsin seda väga hästi, nagu viit sõrme, kuidas tuleb tuhkrut surmata. Selletarvis võtsin siis ka koti ühes. Jõudsin kuhjani. Lõks oli kinni! Tegin siis kärmesti koti lahti ja raputasin lõksu sisu kotti. Sammusin kiiresti metsäärde. Valisin ilusama männi välja ja siis kotti

Ellen Liiv
Alaveres

L.

Jõuluööl

Särab tuhandeid tähti tumedas
taevas,

kuu sinakalt valgustab teed.

Jõulurahus tukuvad lumised metsad,
suiguvad külmanud järvede veed.

Kirikukellade sume helin
kandub kajama kaugele,
kutsudes noori ja vanu
jõuluõöks palvele.

See öö, täis küünalde sära,
toob rahu maailmale,
jääb jõulusoojust- ja valgust
kauaks sest püsima südame.

Kaljo Saarlo
Otepää

L.

Unetul õhtul

Tuul keerutab sõredat lund
ja pilveräbalad embavad kuud.

Öö tuleb, toob põgusat und.

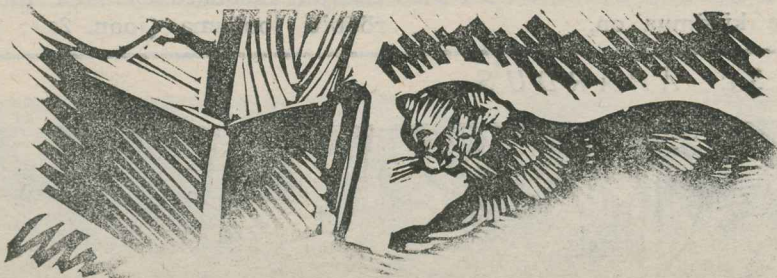
Vaikselt valvavad kõrged kasepuud
all kodukoplis.

Palju unesid ilusaid
läbi öö rändab tähtede poole,
palju palveid nii valusaid
oli saadetud Kõrgeima poole:
leiaks õnne ju.

Kaugel haugatab üksik koer
ja varjud rändavad lumeväljul.
Oksalt kukkuva jää kõlin kui naer,
mis on sumbutatud pilgul valjul
elu silmadest.

vastu mändi kopsima. Sain vaevalt matsu ära anda, kui kotist tuli kuuldavale hale näuu! „Sa tuline jutt, mis siis see tähendab! Mul kukkusid käed lõdvalt koti küljest lahti.

Hetk hiljem kargas kotist suur hall kass välja. Häänd püsti nagu piksekaitse. Mul kukkus süda kolm tolli allapoole. Veeresin siis kiiresti koju, nagu kivi, mis ei kasvata sammalt.

ARVUSTUSI

A. Kopelmann, 14 a.
Paldiski

A.

E. MOLDOVI „HÜLGEJAHT“

Lehitsedes vanu ja uusi „Õpilaslehti“, näeme siin ja sääl esinevat ühe „noorkirjaniku“ nime. Vaadeldes ka V loominguvoistluse tulemusi, märkame, et ta nimi ei puudu säälgi, vaid on saavutanud reisirakeldustes I ja III koha. Me küsime: kes on siis see edukas noorkirjanik? — See pole keegi muu kui **Evald Moldov**.

E. Moldov'i isikut, nagu kõigi teiste meie „kirjanikkude“ omi, tunneme vähe, vast ainult „Õpilaslehes“ ilmunud foto ja lühikese elulookirjelduse kaudu. Tema jutud on aga meile kõigile tuntud seepärast, et tema on „Õpilaslehe“ „kirjanikkude“ hulgast neid väheseid, kelle enamik jutte on rajatud rannatõsielu motiividele.

Meie kodumaad piirab kahelt poolt meri ja meid loetakse mereriikide hulka. Eesti kirjandust lugedes on aga seda raske öelda, kuna rõhuva osa meie paremate teoste taustaks on võetud sisemaised probleemid ja ainult väheseis käsitellakse rannarahva eluolu.

Evald Moldov'i parimaks tööks on kahtlemata V loominguvoistlusel 1395 häälega kindlalt esikohale tulnud „Hülgejaht“, mis on kirjutatud väga tõetruult ja hästi viimistletult. See pala pole ainult lugemiseks, vaid ta on meile ka õpetuseks — andes kujuka pildi hüljeste küttimisest.

E. Moldov oma töös „Hülgejaht“, valgustab tüübiliste kalurite elu nende raskest talvises töös — hülgejahil. Seda jutukest lugedes kerkib meile silmi ette päälle kalurite ka päratu jääväli kokkukuhjunud jääpankadega, mille tagant nii mõnegi jääauku hingama tulnud hülge eluküünal kustutatakse.

„Hülgejaht“ autor on oma töö teinud põhjalikult läbimõeldult ja selgelt, mis sisendab lugejaisse mulje, nagu oleksid nad ise selle kaasa teinud. See viitabki töö tõelisele väärtusele.

Õnnitlen seda andekat noorurit tema edukate saavutuste puhul ja soovin, et tema nimi ei kaoks „Õpilaslehe“ lehekülgedelt!

Kirjavastused

Käesolevast numbrist alates meie märgime „KIRJAVASTUSTE“ all enamikus ainult jaatavaid otsustatud tööd ja autorid, kuna ruumipuuduse pärast eitavad vastuseid üksikasjalikult ei avalda.

K. Salmisto — Arvustus; L. Rahu-
maa — Talve öö, Võimas merikotkas;
K. Saarlo — Joonistused, Lapsepõli,
Vana laplane; J. Tõlgu — Kuuske
toomas; Linde söötmas; J. Veeremäe
— Käsmu järvel, Joonistused; E. Va-
her — Jõulud; L. Valg — Väliseest-
lastele, Jõuluõhtu; Hõbelaid — Meri;
R. Jürisson — Arvustus; Muru-Mätas
— Naljäd; E. Hernes — Töö metsas;
Kännu Karla — E. Moldovi „Hülge-
jaht“, Naljäd; H. Vint — Soos, Talve-
õhtul, Mu esimene kook; E. Liiv —
Luuletus, Esimene lumi; K. Nimvals
— Kuremäe kloostris; K. Luuk —
Jõuluvana; A. Kiho — Talvine õhtu;
E. Loos — Talve rõõm; E. Lõhmus —
Pakasetaat tuli. — J A A !

H. Marfeldt — töö „Õpilaslehe“ jaoks liiga pikk.

KOOLIDE VÕISTLUS

Kool, kus suhteliselt õpilasarvule on kõige enam tellimisi, saab auhinnaks K. K.Ü. „Töökooli“ poolt annetatud Elektri jaama - mudeli, järgmised 9 kooli saavad preemiaiks raamatu. Koolide võistlus lõpeb 10. veebr. s. a.

1. Tall. L. 1. Algk. Kr.	174.60	õpil.	220
2. Tall. L. 8. Algk.	172.50	„	?
3. Tall. L. 21. Algk.	76.50	„	?
4. Valga L. 3. Algk.	63.15	„	210
5. Võõrste Algkool	51.05	„	?
6. Kaagvere Algk.	50.25	„	98
7. Tartu L. 5. Algk.	46.25	„	467
8. Ulila Algkool	40.50	„	134
9. Matjama Algk.	36.75	„	62
10. Otepää L. Algk.	36.—	„	222
11. Lepistu Algk.	33.25	„	150
12. Haimre Algkool	33.—	„	120
13. Jõhvi Alevi Algk.	32.25	„	?
14. Tall. L. 2. Algk.	28.40	„	?
15. Alatskivi Algk.	24.75	„	?
16. Vastse-Kuuste	24.—	„	93
17. Rakv. Kaub.-k.	23.35	„	53
18. Narva L. 2. Algk.	23.—	„	230
19. Koigo Algkool	22.51	„	?
20. Paide L. Algk.	21.75	„	?
jne. jne.			

LÕIKUSTE KALENDER

Missugune kuu on lõikuskuu?

Jaauanuaris valitseb meil käre pakane tuiskude ja lumega, kuid Austraalias ja Uus-Meremaal — jah, sääl on parajasti lõikus.

Veebruaris valmib vili Egiptuses, Ees-Indias ja Aafrika idapoolses osas.

Märtsis võib viljade koristamisega alata Aafrika teistes osades.

Aprillis võiksime talgusid pida Küprose saarel, Pärsias, Palestiinas, Väike-Aasias ja Mehhikos.

Mais peaksime appi minema juba Marokosse, Alžiiri. Kesk-Aasiasse, Hiinasse või Jaapanisse.

Juunikuul on töäjarg jõudnud Doonau- ja Balkanimaile; samuti Kreekas, Itaalias, Hispaanias, Portugalis ja Lõuna-Prantsusmaal. Samal ajal käib töö Kalifornias, Alabaamas, Georgias, Wirgiinias, Utahis ja Missouris.

Juulikuus algab lõikus juba Kesk-Euroopas, nagu Põhja-Prantsusmaal, Inglismaal, Saksas, Austrias, Helveetsias, Poolas, Lõuna-

Venemaal ja Ühendriikide põhjaosas.

Augustis on tööde järjekord Belgias, Hollandis, Põhja-Inglismaal, Soomes ja meiegi kodumaal.

Septembris võib pidada lõikuspäevi Skandinaavia riiges, Taanis ja Põhja-Venemaal.

Oktoobris algab töö P.-Ameerika põhjapoolsemis osis.

Novembris ja detsembris käib kibe lõikus P.-Austraalias, Peruu, Aafrika edelaosas, Taga-Indias ja selle saartel.

Ülaltoodust näeme, et ei leidu vist ainust nädalat kogu aasta kestel, millal maakeral ei külvataks või lõigataks kuskil vilja.

E. Raidma

VÄARTSEEBIKS KUJUNENUD!

A. FREDERKING TARTU

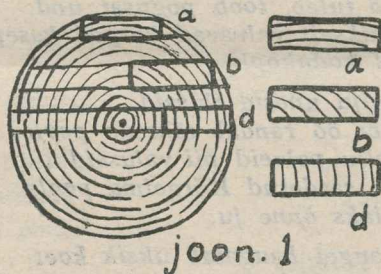

S U U S A D

Tänavu tuli toredat lund juba varem kui muidu. Lumised metsad ja legendikud kutsuvad oma kargesse sülle suusahuvilisi. Lumevaip on juba täis ristlevaid suusajälgi...

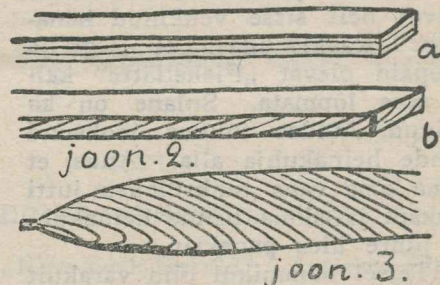
Silnkohal alustame koduse suusavalmistamise õpetusega; lgatahes jõuab meister veel sel talvel oma tööd lumel proovida.

Raskemaid ülesandeid on korraliku materjali hankimine. Oleneb sellest ju suurel määral suusa häädus. Töökäiku metsapuust kõlbuliku lauani meie ei või ise läbi viia, juba tema kestvuse tõttu. Nõutav on kõigepäält, et puu oleks täiesti kuiv ja terve. Laud peab olema saetud puust, mis lõigatud keskjalvel, kui mahla sisaldavus on kõige

väiksem, ja peab kuivama vähemalt aasta otsa, olles sääljuures kaitstud päikese ja vihma eest. Kunstlikult kuivatatud puu on sageli alaväärtuslik; eriti kui sääljuures tarvitatakse liiga suurt kuumust, mille mõjul puu muutub praguliseks ja rabadaks. Toores puu on täiesti kõlbmatu; ta kuivab pärast kõveraks ja seda viga on siis võimatu kõrvaldada, märjaks saades selline suusk kisub iga kord kõveraks. Häälaua saamiseks oleks kõige parem tiseri poole pöörduda, kellel tagavaraks kuivi laudu; saeveskil neid vaevalt leidub.

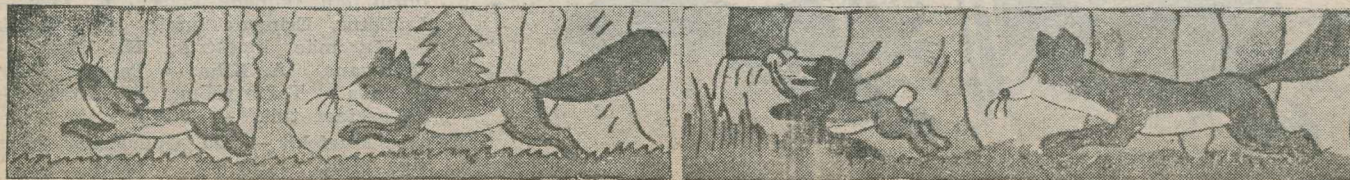
Teine küsimus on,

kuidas peab laud puutüvest lõigatud olema.

Suusameister lõikab laudu raadiuse suunas. Laud aga, mille me saeveskilt või tiserilt ostame, on lõigatud nii, nagu joonis 1 näitab. Aastarõngaste läbilõikamise suuna järele eraldame kolm tüübilist juhust, mis märgitud a, b, ja d-ga. Laud b, viltu läbijooksvate aastarõngastega ja kõik tema-sarnased ei kõlba meile. Tarvitada võime ainult laudu, millel jooksevad aastarõngad nagu joon. a ja d näitavad. Laua ostmisel peab seda silmas pidama. Pikuti peab laua toim (küljelt vaadatuna) laua pinnaga rööbiti jooksema (joon. 2a); jook-

JÄNESE ÄPARDUS...

LUGUSID LURICHIST

Rahvasuus liigub palju lugusid meie suurimast atleedist

Lurich peatab palja käsi mõisniku tõlla

Kord jalutanud Lurich Rapla alevi vahel, külameestega juttu puhkudes. Eemalt lähenenud ühe mõisniku neljahobuse-tõld, mida nähes üks külameestest hüüdnud: „Tee lahti: mõisaksaksad tulevad!” Seepäälle lausunud Lurich: „Vean kihla, ma pean selle rehepapi hobused sõidu päält kinni.” Ja kui tõld tema kohta jõudnud, haaranud Lurich kahe käega tõlla tagumistest ratastest kinni, nii et esimene paar hobuseid püsti karanud. Küll annud kutsar hobustele piitsa, kuid paigast need ei saanud.

Kutsari kirumise päälle astunud parun tõllast välja, et järele vaadata, millest see ootamatu peatus. Lurichi tunnud ta kohe ära ja kuna talle jõumehe nali meeldinud, ulatanud ta Lurichile oma rahakoti, et kiiremini edasi pääseda. Kui palju selles kotis raha oli, seda päältnägijad ei tea, kuid igatahes 10 rubla annud Lurich külameestele liikude tegemiseks. Ise aga kadunud ära.

SUUSAD algus lk. 8.

seb toim viltu vastu pinda (joon. 2b), siis suusk ei anna end hästi painutada. Vähene vildakus ei tähenda palju, kui ta just paindumise kohal ei asu. Arvestada tuleb aga asjaolu, et *hõõveldamise suund käib ninast tahapoole* ja sellele suunale ei tohi puu toim vastu joosta. Edasi nõutakse, et toim jookseks rööbiti ka suusa külgedele. Joon. 3 näidatud vildakus teeb suusa sagedasti kõlbmatuks, sest sarnased suusad murduvad kergesti, eriti kange küluga. Lõpuks tuleks valvata, et laud pole okslik. Leppida võib väikeste oksasõlmedega, kui nad ei asu painutamise ega jala kohal, ega ulatu lauast läbi.

Kolmas küsimus on, mis liiki puust teha suuski. Üldiselt võib

Lurich võidab 2 kaamelit

Buhhaara emiir, kuuldes Lurichi suurest jõust, tahtis seda meest isiklikult näha ja kutsus ta külla. Lurichi jõu proovimiseks laskis ta kaamelite karjast välja valida kaks tugevaimat, et need siis Lurichi küünarnukist kõverdunud käed lahti tõmbaksid. Kaamelid „rakendati” Lurichi käte külge, teine teisele poole, ja algas vedu. Kuid kaamelid ei saanud Lurichi käsi lahti rebida. Seepäälle kinkis emiir mõlemad kaamelid Lurichile ning jagas talle veel muidki väärtuslikke kingitusi.

Kaamelite näitamisega ja emiiri ees sooritatud triki demonstreerimisega teenis Lurich hiljem rohkesti raha.

Kui Lurich ja Aruküla „ukse piita surusid”

Peterburis külastas Lurichi noor maadleja Aruküla, kes tahtis hakata elukutseliseks. Lurich istus teiste kaaslastega hotellitoas, ka Aruküla paluti istet võtta. Lurich käskinud Aruküla vajutada uksepiida juure, et

öelda: mida kõvem puu, seda vastupidavam suusk ja seda libedam tema tald, kuid ka seda raskem on ta. Kergest ja pehmest puust tehtud suusad on vähe vastupidavad, eriti ruttu kuluvad nad kevadisel jäätanud lumepinnal. Et nende kallal aga palju kergem on töötada, siis võib noor suusataja tarvitada kuuse või haavapuud, arvesse võttes suusataja vähest kehakaalu ja asjaolu, et kasvades ta varsti peab endale niikuinii muretsema uued suusad. Põhjamail tehakse suuski harilikult kasest. Häid suuski saab ka saarest ja vahtrast. Pääasi on aga ikka, et metsamaterjal oleks korralikult ülestöötatud ja laud hoolega valitud.

Niipalju materjalist. Tulevases numbris võtame käsile suuskade valmistamise.

kutsuda kelder. Aruküla ei teadnud midagi kellast ja vajutas täiest jõust uksepiita. Kui kelderit ei ilmunud, käskis Lurich uuesti ja kõvemini vajutada. Aruküla vajutas nii, et silmad pungil, kuid ikkagi tulutult. Teiste naer ajanud mehe veel vihaseemale vajutamisele: ta ju ometi tahtis oma jõudu näidata.

„Aga vaata, kui tugev mina olen,” lausus Lurich ja teeseldes, nagu vajutaks ta kogu jõust piita, surus sõrme seejuures nupule. Kelder oligi kohal.

Aruküla imestlus Lurichi „jõu” üle oli määratu.

Lurich'i „vähilkäimine”

Kui Lurich oli veel kooliealine, oli ta sunnitud treenima oma vanemate seljataga. Tallinnas elukutselistega maadlemas käies oli ta kaasavitajaks kodust väljapääsmiseks sepp Kippar, kes siis Lurichi isale luisas, et läheb Jüriiga vähile. Ainult üks lähemaid nais-sugulasi teadis lähemalt, mismoodi see „vähilkäimine” toimus. Kui see sugulane hiljem abiellus, siis saatis Lurich talle Kaukasusest pulmakingiks kitse-naha täie veini.

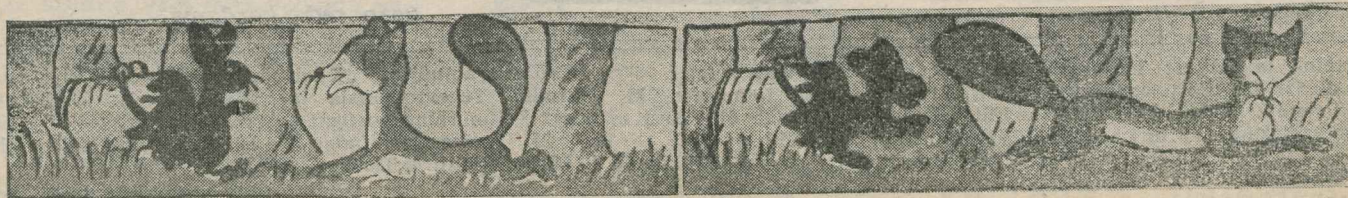
„E. Spordileht.”

SPORDIKALENDER 1937

1. Suurim edu Helsingis maailmaselgõistlusil. Auhindu: Argentiina pokaal, 85 kuldmedalit, 54 hõbemed., 18 meeskonna-, 165 individuaalauhinda, 37 pronksmedalit ja 27 000 Soome marka rahas. Ühtlasi omandasid eestlased 10 maailmameistri tiitlit.
2. Jäähurjetamises Riias saavutati eestlaste poolt kaks võimalikku Euroopameistri tiitlit.
3. Korvpallis euroopaturniiril 5. koht.
4. Euroopaturniiril maadluses Palusalu sai kuldmedali, Neo hõbe- ja Mägi pronksmedali.
5. Maadlus maavõistlusi: Eesti-Soome 9:5, Eesti-Läti 4:3.
6. Tõstemaavõistluses Rootsiga võideti 3:2. Luhaäär saavutas maailmarekordi (167,5 kg).
7. Korrespondents - tõstevõistlustel tõsteti 1 217 tõstja poolt 2 280 725 kg.
8. Poksimaavõistlused: Eesti-Soome 5:3 ja Balti turniiril 13:3 Eesti kasuks.
9. Jalgpallis võideti rumeenlasi 2:1; samuti ka soomlasi. Kaotati Rootsile 2:7.
10. Tennismaavõistlused: Balti meistrivõistlusi võitis Eesti 5:2. Soomele aga tuli kapituleeruda 12:10.
11. Ujumisvõistlusil soomlasile kaotati 31:39. Meesaladel aga võideti 22:13. Läti võideti 59:31.
12. Kergejõustiku maavõistlusil saavutasime Soome vastu ainult mõnepunktilise kaotuse, samuti teine meeskond Läti vastu. Võideti aga Leedut.

P Ä Ä S T A B T A E L U

(„Fridolin”)

ÕIGESTI LAHENDAJAD:

(Nr. 10)

J. Vettik (8 p.), A. Kitsnik (3×11 p.), H. Kligemägi (8 p.), E. Risthein (11 p.), H. Kivik (11 p.), A. Kopelmann (8 p.), L. Jakobson (6 p.), P. Väinsalu (2×11 p.), V. Loeman (11 p.), B. Leisson (8 p.), E. Janson (8 p.), R. Pool (11 p.), A. Priks (8 p.), E. Lehtla (8 p.), L. Veevo (6 p.), J. Koort (11 p.), H. Allast (8 p.), H. Hiienurm (8 p.), H. Kivi (8 p.), A. Prost (11 p.), A. Kiho (11 p.), E. Vaher (8 p.), K. Raig (11 p.), R. Kakko (8 p.), R. Entsen (8 p.), A. Üllö (8 p.), (nimetu) (6 p.), M. Ranna (8 p.), E. Kompus (11 p.), V. Ambus (8 p.), E. Pille (3×8 p.), J. Ummik (8 p.), (nimetu) (8 p.), A. Puusepp (11 p.), (nimetu) (2×11 p.), (nimetu) (11 p.), V. Kõdar (8 p.), M. Pille (8 p.), P. Pärtin (8 p.), L. Metsar (11 p.), F. Sehver (11 p.), H. Kalberg (11 p.), (nimetu) (11 p.), I. Soo (6 p.), H. Kashan (11 p.), T. Läänmäe (8 p.), H. Rae (11 p.), H. Kruus (8 p.), M. Ermo (8 p.), R. Herman (11 p.), G. Ilves (8 p.), H. Joonuks (10 p.), J. Tamm (11 p.), B. Juhaste (8 p.), Jaak Jääkaru (8 p.), E. Jürimaa (8 p.), K. Kaljusto (11 p.), E. Keerd (8 p.), H. Kivivähk (8 p.), K. Kreos (8 p.), K. Laas (11 p.), K. Luuk (8 p.), L. Luts (9 p.), A. Martin (7 p.), R. Möttus (8 p.), H. Naaris (8 p.), Märt Merikaru (8 p.), P. Naaris (8 p.), H. Nagel (8 p.), J. Nöop (8 p.), H. Oja (8 p.), H. Pihlapuu (8 p.), L. Raudsepp (3×8 p.), E. Riis (14×8 p.), J. Rips (11 p.), U. Rubin (6 p.), L. Schasmin (8 p.), E. Tamm (8 p.), A. Treiberg (8 p.), M. Tsäko (7×8 p.), E. Tulf (4×8 p.).

(Nr. 11)

H. Nagel (6 p.), J. Liiv (4×6 p.), K. Saks (6 p.), O. Kallasma (10×11 p.), K. Pärtin (6 p.), E. Pille (3×6 p.), M. Pille (6 p.), L. Metsar (6 p.), L. Reiman (2×6 p.), E. Riis (6×6 p.), F. Läänmäe (6 p.), E. Pudeli (6 p.), H. Joonuks (6 p.), Ü. Nirk (6 p.), E. Ligema (6 p.), V. Tambaur (3×6 p.), Ü. Aller (6 p.), P. Väinsalu (6×6 p.), A. Joonas (6 p.), K. Raig (2×6 p.), K. Kanep (6 p.).

(Nr. 12)

V. Ambus — 7 p., A. Kiho — 7 p., A. Kopelmann — 10 p., B. Lepik — 7 p., J. Liiv — 7 p., H. Nagel — 7 p., H. Puhman — 7 p., A. Sepp — 7 p., J. Urm — 7 p.

AITA NAERDA

Muru Mätas, 14 a. N.
Keila-Ohtu

SULO JA REIN JÕULUAJAL

„Mida sa Rein jõulua ajal teed?“
„Loen raamatuid, ajan jäneseid metsas, suusatan — tore, eks?“
„Võib-olla.“
„Aga mida sina siis teed?“
„Peani pühi.“

M. Haugas, 14 a. N.
Kanepi

„Ema näeb, et ta Jüri seisab suletud silmil peegli ees ja küsib pojalt: „Mispärast sa suletud silmil seisad peegli ees?“

Jüri: „Ma tahan vaadata, kuidas ma magades välja näen.“

MIS MERES UUDIST?

Neeger Sambo pidi oma härrale turult värskeid kalu ostma. Sambo läks turule ja ühel kalalauale näeb ta sihvakat forelli. Ta võtab kala ja nuusutab.

Kalakaupmees, kes ümberolijaid naemas nägi, hüüdis kurjalt neegrile: „Teie, mida te nuusutate sellest kalast?“

„Ma ei nuusutanud, vaid rääkisin temaga,“ vastas Sambo.

„Kõnelesite temaga! Mida te siis talles ütlesite?“ küsis kaupmees.

„Ma küsisin temalt, mis meres uudist on,“ vastas Sambo.

„Ja mida ta jutustas?“ küsis kalakaupleja, arvates, et sellega saab neegri „vahele“ võtta.

„Ta ütles, et ta ei teadvat; ta polevat kolm nädalat enam vees olnud!“ ütles Sambo, pani kala lauale ja läks.

K. E. Sööt Mälestus

Vaimu ette õrnalt tõuseb
kauge aja mälestus —
lapsepõlve kallim vara,
paleus ja igatsus:

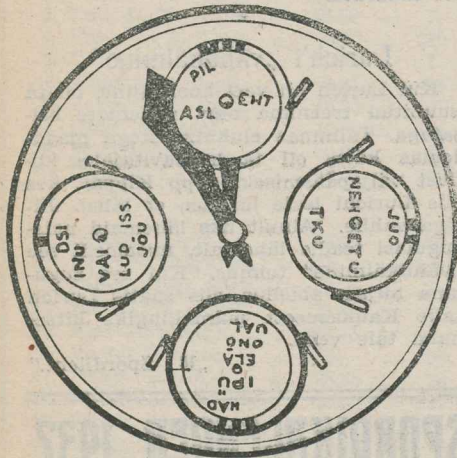
Need on lihtsad lood ja laulud,
ennemuistsed jutud sääl,
vanaeide lahke nägu,
tema armas, mahe hääl.

Need on lillerikas vainu,
mängumuru, karjatee,
kauge õnn, mis läbi udu
virvendab veel hingesse...

Aastad läevad, ja mu elu
ühes kaob nendega,
aga lapsepõlve vara —
luule — ei või kaduda.

Ikka kostab kaugelt lugu,
laul nii vaikne, sumaja...
Ja ma õnne-unenäos
pean seda kordama.

48. UUSAASTA KOMBINATSIOON

Ülaloleva kella nelja rõngasse on peidetud tähtis tõde. Teatav „nõks“ näitab, millise rõngaga algate lahendamist. Seadke kokku selles rõngas olevaist kolmetäheliste ühikuist peidetud lause esimene osa, siis minge uue rõnga juure („nõks“ näitab jällegi, millise rõnga peate valima) ja leidke sääseist tähist teine osa jne.

TÄNASED LAHENDID SAATA

19. JAANUARIKS.

NEIL VEDAS NR. 12

1. H. Nagel — „Imelik mees Peterson“.
2. J. Urm — „Elevandilaps“.
3. B. Lepik — „Helbeke“.

TÄNASED AUHINNAD:

1. „Deklamatsioon“ — H. Jänes ja E. Looga.
2. „Laukapoisid“ — O. Luts.
3. „Kalendritegija“ — R. Fählman.

MOISTATAJAILE

Täna toome tagant järgi lahendajate nimekirjad, mis varem ruumipuudusel välja pidi jääma.

Teiseks — paljud on hakanud saatma v a n u kuponge (!). Maksavad on ju ainult sama nr-i kupongid. Näib, et mõni unustab ikka enese...

Toimetuse ja talituse: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Opetajate Liit. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1.50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0.75; (10 nr.) — kr. 0.50; (5 nr.) — kr. 0.25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuse hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 5 s. mm. Trükkkoda J. Mällo, Rüütli 4, Tartus.